

Poznań, 16 sierpnia 2023 r.

Prof. UAM dr hab. Piotr Piasecki OMI

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Szkoła Nauk Humanistycznych

Wydział Teologiczny

Zakład Teologii Systematycznej

piasecki@amu.edu.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr lic. Anny Gładkowskiej pt. *Duchowość katechety świeckiego na podstawie czasopisma "Katecheta"*, napisanej na seminarium z teologii duchowości pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Wojciecha Zyzaka, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydział Teologiczny, Kraków 2023, ss. 175

Rozpowszechnionym symptomem współczesnego świata jest pustka duchowa, która przejawia się przede wszystkim poczuciem braku celu i sensu życia lub ich ograniczeniem do wymiaru hedonistycznego i krótkotrwałego. Przyczyna obecnego stanu ma swoje źródło między innymi w niewłaściwym programie dotyczącym rozwoju jednostki, także w wymiarze religijnym. Stąd skutkuje często niewłaściwymi postawami w przyszłości, odejściem od wiary i zerwaniem więzi z religią, tradycją, kulturą i Kościołem. Wynika to również z braku odpowiedniego zaangażowania w rozwój duchowy i przyznania mu ważnego miejsca podczas formacji młodego człowieka. Jest jeszcze wiele innych obiektywnych przyczyn wynikających między innymi z realizowanych przez współczesnego człowieka postmodernistycznych modeli promujących kulturę tymczasowości, absolutyzującą zwykłą codzienność, przeciętność czy przemijalność. Jedynie wielowymiarowy rozwój osobowości człowieka, uwzględniający również chrześcijańską, katolicką duchowość, stanowi ważny czynnik

prawidłowego jego rozwoju. Jedną z odpowiedzi na te wyzwania jest metodycznie uporządkowany i rzetelny przekaz depozytu wiary chrześcijańskiej. W swoim zbawczym dziele Bóg posługuje się ludźmi, do których należą również katecheci świeccy. Przynależą do grona uczniów Jezusa podążających za Nim, których zadaniem jest wyjaśniać treść Jego nauki innym. Aby móc nauczać zasad życia Ewangelią, katecheci sami muszą być poddani integralnej formacji, która jest procesem zmierzającym do ukształtowania dojrzałej, pomocniczej i dialogicznej duchowości.

Momentem wyjściowym dla właściwej integralnej formacji katechetów świeckich jest środowisko rodzinne, a następnie systematyczna katechizacja oraz potencjał zawarty w ruchach religijnych i grupach apostołskich. Dobrze uformowany katecheta powinien odznaczać się specyficzną duchowością oraz postawą pomocniczą i otwartością na problemy człowieka. Dojrzała duchowość katechety świeckiego wyraża się w praktycznej syntezie jego życia i posługi. Zakorzenia się w jego osobistej modlitwie, miłości nauczycielskiej, uczestnictwie w Eucharystii, praktykowaniu pobożności maryjnej i dynamizmie zaczerpniętym z duchowości św. Pawła Apostoła, jako pierwszego wzoru skutecznych katechetów. Zatem troska o integralny rozwój duchowy katechetów powinna stawać się dziś wyzwaniem priorytetowym w procesie ich formacji.

W nurcie powyższych wyzwań mgr lic. Anna Gładkowska podjęła próbę ukazania modelu duchowości katechety świeckiego, inspirując się publikacjami licznych teologów na łamach czasopisma „Katecheta”.

I. Cel, metoda, źródła rozprawy i jej treść

Jak zaznaczyła Autorka dysertacji jej rozprawa doktorska ma na celu wypełnienie „luki w badaniach analizując pod wybranym kątem, szczególne źródło (...) *Duchowości katechety świeckiego na podstawie czasopisma „Katecheta”*” (s. 19). Właściwie w tym jednym zdaniu zadeklarowała cel, metodę i źródło rozprawy. Do tej kwestii odniosę się we wnioskach dotyczących recenzowanej dysertacji.

Dysertacja składa się z pięciu rozdziałów poprzedzonych Bibliografią (s. 3- 12), Wykazem skrótów (s. 13), Wstępem (s.14- 20). W pierwszym rozdziale (s. 21-52) podano definicje pojęć: „świecki”, „katecheta” i „duchowość”, które zostały ujęte w tytule rozprawy. Drugi rozdział (s. 53-77) dotyczy prezentacji zagadnienia świeckiego katechety w nauczaniu

Kościola, rozpoczynając od Jezusa, który stanowi wzór dla każdego katechizującego. Następnie omówiono nauczanie Biskupa Hippony dotyczące świeckich katechetów, by wreszcie zaprezentować to, co na ich temat znalazło się w nauczaniu św. Jana Pawła II i papieża Franciszka. Rozdział trzeci (s. 78- 105) niniejszej pracy skupia się na opisie realizacji zadań katechety jako wyrazu w potrójnej misji Chrystusa jako Kapłana, Króla i Proroka. Rozdział czwarty (s. 106-144) dotyczy kwestii powołania do świętości katechetów, które wypływa niejako z ich tożsamości. Realizowany przez nich ideał świętości, jest bliski wielu osobom świeckim, co budzi nadzieje, na pogłębianie przez nich życia duchowego. Rozdział piąty (s. 145-170) dysertacji został poświęcony formacji, która powinna zmierzać do tego, by katecheta był profesjonalistą, który często komunikuje się z Chrystusem, wsłuchuje w jego słowo, poznaje prawdy objawione i osobiście je przyjmuje. Dysertację wieńczy Zakończenie (s. 171-175), które zawiera podsumowanie i wnioski.

II. Formalne i merytoryczne walory rozprawy.

Rozprawa doktorska p. Anny Gładkowskiej stanowi próbę opracowania zrębów duchowości katechetów świeckich. Autorka sięga do źródeł i mierzy się z ukazaniem fenomenu kształtowania specyficznego modelu duchowości katechety świeckiego. Doktoranta czyni to głównie w kluczu metody analitycznej. Autorka zatem nie wychodzi od przyjętych *a priori* założeń, lecz odpowiednio śledzi proces rozwoju życia duchowego świeckiego katechety i w teologicznej perspektywie próbuje poddać go odpowiedniej ocenie.

Autorka trafnie dobrała problematykę badawczą rozprawy ze względu na jej oryginalność i specyfikę. Temat ten wymaga jeszcze bowiem ciągłego teologicznego pogłębienia i opracowania. Autorka stosuje właściwe rozwiązania badawcze dzięki odpowiedniej procedurze, czyli realizuje w sposób uporządkowany poszczególne etapy badań. Szczególnie chodzi o ukazanie swoistego procesu kształtowania się współczesnego paradygmatu duchowości świeckiego katechety.

Autorka w toku badań osiągnęła cel rozprawy w stopniu wystarczającym. Dysertacja p. mgr lic. Anny Gładkowskiej charakteryzuje się opisem poszczególnych elementów logicznie tworzących w końcowym efekcie pewną całość właściwą dla duchowości świeckich katechetów. Autorka dysertacji włożyła wiele trudu w jej przygotowanie. Odpowiednio dobrała te elementy, które dotyczyły przedmiotu badawczego rozprawy. Również sięgnęła do literatury pomocniczej i porównawczej. Na tle istniejącej wiedzy Doktorantka spróbowała

stworzyć model duchowości świeckiego katechety w szerokim wachlarzu różnych jej aspektów, które skupiają się wokół konkretnych współczesnych wyzwań.

III. Wnioski

Autorka korzystając z ściśle zdefiniowanego źródła wybrała określone aspekty profilu charakteryzującego tożsamość i posługę katechety świeckiego, by podjąć próbę opisanie modelu jego duchowości. Celem zrealizowania założeń dysertacji we Wstępie zadeklarowała metodę analizy. W praktyce jednak zastosowała więcej metod: próbę syntezy, porównania, obserwacje, heurystykę. Jednak praca ma charakter przede wszystkim referujący, oparty bardziej na obserwacji, w analizie natomiast następowało zbyt eksponowanie szczegółów, co prowadziło do odbiegania od głównego tematu pracy. Wnioski płynące z opisu i analizy są w zasadzie kompletne i uzupełniają się, jednak nie do końca jasno wyartykułowane przez Autorkę. Można raczej domyślać się i domniemywać konstrukcji modelu duchowości katechety świeckiego, ponieważ zabrakło jasności jego wyraźnego zdefiniowania. Doktorantka analizuje wiele elementów, które wpływają na strukturę modelu duchowości świeckiego katechety, ale brak jego wyraźnego powiązania w całość. Jest to jeden z główniejszych mankamentów pracy, ale oczywiście nie dyskwalifikujący jej. Druga ważna kwestia dotyczy narracji analizy źródeł publikowanych na łamach „Katechety”. W temacie Autorka zadeklarowała zobrazowanie duchowości katechety świeckiego na podstawie czasopisma „Katecheta”. W narracji głównego wątku pracy brak odnośnych sformułowań akcentujących jej źródło, czyli czasopisma „Katecheta”: np. „jedni autorzy podkreślają na łamach czasopisma znaczenie takich elementów, drudzy zwracają bardziej uwagę na inne...”. Praca nabrałaby wówczas swoistego kolorytu, a tak jakby zabrakło jej takiej „naukowej pasji”. Pozostaje u czytelnika wrażenie technicznej prezentacji przez Autorkę poszczególnych elementów duchowości świeckiego katechety, które spontanicznie tworzą pewną całość modelu. Jednak walory formalne i merytoryczne, o których wspomniałem wyżej pozwalają uznać dysertację za odpowiednią z normami przyjętymi w ocenie prac dyplomowych na poziomie doktoratu.

W związku z powyższymi moimi subiektywnymi uwagami prosiłbym Doktorantkę o próbę podania zwięzłej definicji duchowości katechety świeckiego w obliczu wyzwań współczesności, której tło jest zarysowane na łamach „Katechety”. Ponadto jako, że duchowość musi mieć ścisły związek z powołaniem do świętości, proszę przybliżyć formy

naśladowania Chrystusa (istotnego elementu duchowości chrześcijańskiej) przez katechetę świeckiego, w rzeczywistości Kościoła w Polsce.

W konkluzji: opracowanie podjętego problemu jest poprawne metodycznie i pod względem merytorycznym. Podniesione w recenzji zastrzeżenia, pytania czy wątpliwości mogą być przedmiotem dyskusji. Autorka zrealizowała stawiany cel rozprawy. Recenzowana dysertacja jest w pełnym znaczeniu dziełem naukowym i spełnia wymagania stawiane przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku art. 31 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789). Dlatego wysuwam wniosek do Rady Dyscypliny Wydziału Teologicznego UPJPII w Krakowie o kontynuowanie przewodu doktorskiego mgr lic. Anny Gładkowskiej.

prof. UAM dr hab. Piotr Piasecki OMI